

Avrupa'da Kültürel Miras Popülizmi (Heritage Populism in Europe)

Ayhan Kaya

Uluslararası İlişkiler Bölümü ve Avrupa Birliği Enstitüsü
İstanbul Bilgi Üniversitesi, santralistanbul, 18 Nisan 2019

İstanbul
Bilgi University

LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

Avrupa Proje Konferansı Serisi

«Avrupa'da Kültürel Miras Popülizmi»

Alan Çalışması ve Yöntem

Dresden (AfD)

Toulon (FN)

Rotterdam (PVV)

Roma (M5S)

Atina (GD)

İstanbul (AKParti)

Kartopu yöntemi ile her şehirde 20 derinlemesine mülakat

Mart-Mayıs 2017 arasında, anadili o ülkenin dile olan araştırmacılar ile gerçekleştirilen mülakatlar

Popülizm Konusuna İlişkin Bilimsel Yaklaşımlar

MARKSİST YAKLAŞIM
(KÜRESELLEŞME-
MODERNLEŞME'NİN
KAYBEDENLERİ)

ANTI-ELİTİST YAKLAŞIM (BENJAMİN
MOFFİT AND CAS MUDDE)

SİYASAL STİL YAKLAŞIMI (ERNESTO
LACLAU AND PIERRE TAGUÉFF)

Popülist siyasetçinin Formülü: sosyo-ekonomik sorunları olan insanları kültürel/tarihsel/dinsel nefretle mobilize etmek

KÜRESEL FINANSAL KRİZİN VE MÜLTECİ KRİZİNİN YAŞANDIĞI NEO-LIBERAL VE KÜRESEL İKLİMDE SIYASETİN VE EKONOMİK BÜYÜMENİN DIŞINDA KALAN KIRDA VE KÜÇÜK KENTLERDE YAŞAYAN KİTLELERİN YAŞADIĞI SOSYO-EKONOMİK KIZGINLIK VE KİNE MİLLİYETÇİ KÜLTÜREL, DİNSEL, TARİHSEL, İRKSAL KİNE EKLEYEN POPÜLIST LİDERLER GEÇMİŞE VURGU YAPARAK KİTLELERİ MOBİLİZE EDİYORLAR.

ANAAKIM SIYASETTEN VE SIYASETÇİLERDEN UMUDU KESEN KİTLELER FARKLI OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜKLERİ, SİSTEM DIŞINDAN GELEN VE ONLARI RAHATLATAN BİLDİK ÖYKÜLER ANLATAN LİDERLERE MEYLEDİYORLAR. BU ÖYKÜLER BAZEN SÖMÜRGEÇİLİK TARİHİNDEN, BAZEN GÖÇ ÖNCESİ TARİHTEN, BAZEN ESKİ YUNAN UYGARLIĞINDAN, BAZEN ROMA İMPARATORLUĞUNDAN BAZEN PEYGAMBERLER DÖNEMİNDEN VE KUTSAL KİTAPLARDAN OLABİLİYOR.

Gelecek ve Geçmiş

Ütopyaların sonu (Michel De Certeau, Andreas Huyssen) Ütopyalar yok olduğunda karşı ütopyalarını da götürürler (Kapitalizmin krizi)

Amnesia Çağı (Andreas Huyssen)

Geçmiş başka bir ülke (Genç nesillerin geçmişle ilişkileri çok farklı, David Lowenthal)

Dijital populism (sosyal medya, Jamie Bartlett vd.)

Heritage populism (Dominique Reynié)

Authorized heritage vs. subversive heritage (Laurajane Smith)

Heritage from below (Iain Robertson and David Webster)

Past presencing (present ve sense) (Sharon Macdonald)

Assembling futures (geçmişi kullanarak geleceği inşa ediyorlar) (Rodney Harrison)

Miraslaştırma (heritageisation, Rodney Harrison)

Miras geçmişe değil geleceğe ilişkin bir şeydir (Harvey, Anderson, Hobsbawm, Harrison, Macdonald, Lowenthal)

Popülizmin geçmişteki aşırı sağ partilere göre farkı

Müslüman karşıtlığı: Popülizme eğilimli kitlelerin varlığını sınıfsal analizle açıklamak artık pek mümkün değil. Bugün özellikle aşırı sağ popülizm, erkekleri, kadınları ve LGBTI grupları Müslüman-karşıtlığı söylemi üzerinden cezbedebilmektedir (homonationalism, femonationalism).

Kültürel bir Hristiyanlık anlayışını benimsiyor ve **medeniyetçi** bir çizgiye oturmuş durumda

Refah devleti politikalarını öneriyor ve neo-liberalizmin eleştirisini yapıyor

Çevreci politikalar önererek küreselleşmenin beraberinde getirdiği uluslararası ticareti sınırlamaya ve ulusal ekonomik üretimi özendirmeye çalışıyor

Faşizm ve Nazizm'den farkı: Günümüz popülizminde çoğunlukla lider kültürünün olmaması, elit karşıtı olması, bilimselliği reddetmesi, uygarlıkçı bir söylem geliştirmesi, özgürlükçü, liberalist, refah toplumu vurgusu, kadın-erkek eşitliği vurgusu... Farklı yerel pratiklerin görülmesi nedeniyle bir ideoloji olamayacağı gerçeği...

Bulgular: İslam karşıtlığı

Dindar Hristiyanlar arasında İslamofobyaya ve Popülist yaklaşımlar daha az yaygın. Kendilerini öncelikli olarak Hristiyan değerleriyle tanımlayanlar Abrahamik bir din olduğu için olsa gerek İslam dinine ve onun değerlerine daha empatiyle yaklaşabiliyorlar;

Popülizm ve İslamofobyaya daha çok **seküler, laik, ateist, agnostik** bireyler arasında yaygın gibi görünmektedir. İslam'ın kendi yaşam tarzlarına bir tehdit olduğunu görenler, İslam karşıtı net duruş sergileyen popülist partilere karşı artan sempati besleyebilmektedirler;

İslam karşıtlığı ve hatta **popülizm**, Müslümanların pek yaşamadığı kırsal alanda ve küçük kentlerde daha çok görülmektedir. İşçi sınıfı kökenli, orta-alt sınıf gruplar arasında yaygınlığı daha fazla. Ayrıca, daha çok erkekler, az eğitilmiş veya eğitimsiz gruplar arasında rastlanmaktadır.

Homonasyonalizm: Ancak son yıllarda Popülizme eğilim gösterenler sadece az eğitilmiş erkekler değil. Özellikle Almanya ve Hollanda gibi ülkelerde **LGBTI grupları** ve **kadınlar** arasındaki Popülizm sempatanlığı yükselmiştir. Bunun nedeni, İslam'da kadının ve eşcinsellerin problemleri bir yeri olduğunu düşünen bazı insanlar, sadece bu partilerin net bir şekilde İslam karşıtı pozisyon aldıklarını düşündüklerinden bu partilere sempati beslemektedirler.

İslamofobizm

Ulus-devletler Soğuk Savaş yıllarında varlıklarını dışarıdaki düşman üzerinden yeniden inşa ediyorlardı

Soğuk Savaşın bitmesiyle birlikte dış mihrak, dış düşman sendromu yerine başka bir sendrom yaratıldı: içerdeki düşman (göçmenler, müslümanlar, azınlıklar)

İslam korkusu, yapay bir korkudur, siyaset tarafından üretilir, El Kaide ve Taliban gibi aşırı sözde-Müslümanlara sürekli referans vermek suretiyle bu korku söylemsel olarak pekiştirilir. George Bush, Silvio Berlusconi, Nicola Sarkozy, Susanna Tamara...

İktidarı yeniden üretmek için yapılan her şey meşrudur (Machiavelli, Michel Foucault-governmentality).

Yeni Cemaat Arayışı (De Certeau, Bauman, Maffesoli)

- Dini olana vurgu yapılıyor. Ateistler ve Agnostikler arasında dahi kültürel olan bir Hristiyanlık ve Medeniyet anlayışı ön planda (İslami tehlike karşısında)
- Şeriat, İslam korkusu: Aurabia ve Arabistan
- Seküler, Hristiyan ve Mueviler arasında toplumsal bir ittifak, İslam karşıtlığı
- Giderk yükselen «femonationalism» ve «homonationalism» yine radikal İslam karşıtlığı bağlamında.
- Kiliseye giden Hristiyanların sağ popülizme meyletmedikleri görülüyor. Küreselleşmenin olumsuz etkileri karşısında cemaat arayışında olanlar popülizm üzerinden cemaatlerini inşa ediyorlar (ortak hissiyatlar cemaati)

Söylencelere
olan ilgi ve
Nostalji/Ütopya
nın sonu
Roma, Eski
Yunan uygarlığı,
Fransız Devrimi,
Napolyon, Savaş
öncesi Almanya,
kolonyal
Hollanda

Mircea Eliade'nin ifade ettiği üzere, toplumsal, siyasal, iktisadi ve yapısal sorunların arttığı zamanlarda üretim ve iletişim araçlarını ellerinde bulunduranlar söylenceye, dine, ihtişamlı tarihe, ejdada fazlasıyla vurgu yaparlar. Buradaki amaç gerçekliğin üstünü kapatmaktır:

«Kendini söylenceye kaptıran insanlar içinde buldukları gerçek zamanın gerçekliğini unuturlar. Söylenceye kendini kaptıran insan kendini başka bir dünyada bulur. Bu dünya öyle bir dünyadır ki, içinde yaşadığımız sorunu dünyadan çok farklıdır. Söyenceler, dinleyeni adeta hikayenin kahramanı, süper insanı haline getirirler» (Eliade, 1991: 58-59).

Kültürel Miras

FN, Fransa: Sömürgeci geçmiş ve Cumhuriyetçi-Laik miras

AfD, Almanya: Holocaust/etnik temizlik/soykırım ile Avrupalı bir bellek oluşurken giderek milliyetçi/muhafazakar hal alan ulusal bellek

PVV, Hollanda: Çokkültürlülü Mirasın reddi

GD, Yunanistan: Antik Yunan mirasının yüceltilmesi

5SM, İtalya: Antik Roma mirasının yüceltilmesi

AKParti, Türkiye: Yeni-Osmanlıcı ve İslamik Mirasın yüceltilmesi

Sonuç

Ütopyaların kalmadığı bir dönemde geçmişe vurgu,

1970'lerden buyana yaşanan Sosyo-ekonomik ve politik krize karşı çözüm üretemeyen merkez siyasetin çaresizliği,

Popülizm yaşanan sorunların nedeni değil, uzun süreden buyana yaşanan sorunların sonucu,

Kartezyen karşıtlığın hüküm sürmesi sonucunda İslam karşıtlığının Avrupa'yı kültürel anlamda Hristiyanlaştırması,

Neo-liberal dünyada Uygarlıkçı söylemin egemen hale gelmesi,

Populizm böyle bir dünyada özgürlükçü, liberal, cinsiyet eşitliğine vurgu yapan, refah devleti politikalarına dönülmesini öneren, yeni toplumsal ve siyasal ittifaklar geliştirme becerisini gösteren ve giderek anaakımlaşan.

Teşekkürler.

<https://research.ncl.ac.uk/cohere/>